

HANNU SIMOLA – RISTO RINNE

Laatuvallankumous, arviointiteollisuus ja korkeakoulut

Runsas kymmenen vuotta näyttää riittävän suomalaisen yliopistokentän takinkääntöön perinteisistä akateemisista arvoista markkinapuheen kritiikittömään hyväksyntään. Erityisesti opetusministeriön, mutta myös yliopistojen rehtoreiden puheita ovat alkaneet tahdittaa itsestäänselvyyksinä käsitteet ”markkinat”, ”laatu”, ”arviointi”, ”kilpailukykyisyys” ja ”tulostuullisuus”. Opetusministeriön ja Korkeakoulujen arviointineuvoston (KKA) virkamiesten kirjoittama ja muutaman korkeakouluihmisen¹ allekirjoittama vaatimattoman oloinen muistio (OPM 2004:6) korkeakoulujen ”laadunvarmistuksesta” saattaa muodostua merkki-paaluksi suomalaisen korkeakoululaitoksen täysimittaisessa ja perusteisiin asti ulottuvassa tavaramuotoistamisessa, markkinoinnissa ja teollistamisessa². Angloamerikkalaisesta yliopistomaailmasta tuttu painajainen on juurtumassa meillemkin: tutkijat,

opettajat ja opiskelijat valvomassa toisiaan ja itseään, kokoustelemassa ja kirjoittamassa loputtomia raporttejaan toistensa ja omista tekemisistään omille ja vieraille ”laatu-auditioijille” ja ”vertaisasiantuntijoille”, joiden pisteytysten, rankkausten ja normitusten mukaisesti laitoksia ja koulutusohjelmia kehutaan ja palkitaan, moititaan ja suljetaan. Ja edistystä tapahtuu rivakasti: KKA:n pääsihteeri Ossi Tuomen mukaan³ virkamiehet ovat jo ryhtyneet valmistelemaan ”laadunvarmistuksen auditointia”, vaikka sitä ehdottanut muistio on vasta lausunto-kierroksella.

* * *

Korkeakoulutuksen laadunvarmistus -muistion analyttinen avaaminen⁴ edellyttää vähintään kahden kentän ristikkäisten paineiden huomioonottamista. Yhtäällä on korkeakoulupolitiikka, jonka määrittelyssä yli-

¹ Korkeakouluja edustivat allekirjoituksineen rehtori Aino Sallinen (JY), kehitysjohdaja Mirja Toikka (KyAMK) sekä opiskelijat Kati Isoaho (SYL) ja Pauli Rautiainen (SAMOK).

² Taustalla ovat EU:n Lissabonin kokouksen ”Koulutus 2010”-työohjelma (EU 2002) ja nk. Bolognan prosessi. Berliinin kokouksessa Suomen opetusministeri muiden mukana allekirjoittaman Berliinin kommunikea (2003) suosittaa ”tukemaan laadunvarmistamisen jatkokehittelyä institutionaalisella, kansallisella ja eurooppalaisella tasolla”.

³ Alustus ”Yliopistokoulutuksen laatujärjestelmän kehittäminen” tilaisuudessa ”Tutkintojen laatu Helsingin yliopistossa” 14.4.2004.

⁴ Poikkeuksellisen tiheän nootituksen tarkoitus on demonstroida vakavan ja empiirisen tutkimuskirjallisuuden olemassaoloa laatuvallankumouksen ja arviointiteollisuuden vaikutuksista korkeakoulutukseen.

kansalliset ja kansalliset sekä vielä paikalliset intressit törmäävät. Toisaalla on tutkimuksen ja tiedontuottamisen areena, jossa nousussa olevat tiedonalat ja ammattikunnat pyrkivät paaluttamaan reviireitään ja lujittamaan arvovaltaansa.

Ensimmäinen kenttä on poliittinen. Markkinaliberalistisen *New Public Management* –liikkeen voittokulun myötä myös korkeakoulutuksen kentälle on ulottunut ”laatuvalankumoukseksi” luonnehdittu toimintapolitiikka. Sen perusajatuksena on pitää tutkimusta ja koulutusta markkinatavarana, joka ei olennaisesti eroa muista markkinoilla kaupan olevista palveluista. Tämä ajattelu kiteytyy Kansainvälisen kauppajärjestön (WTO) jäsenten keskinäisessä GATS-sopimuksessa⁵. Ydinkäsitteiksi ovat muotoutuneet tilivelvollisuus (*accountability*), arviointi (*evaluation*) ja laadunvarmistus (*quality assurance*). Nämä käsitteet tulevat suoraan talouselämästä ja tavaratuotannosta, joissa niitä on myös enemmän tai vähemmän menestyksellisesti sovellettu. Kyse on siis ensisijaisesti korkeakoulutukseen kytkettyyn inhimilliseen pääomaan kiinnittyvästä globaalista talous- ja markkinapolitiikasta.

Toinen kenttä liittyy arvovaltaisen tiedon tuotantoon moderneissa ”tietoyhteiskunnissa”. Arviointitutkimuksella (*evaluation research*) on akateemisessa maailmassa pitkät perinteet, jotka yhtäältä liittyvät oppimistulosten selvittämiseen, toisaalta poliittisten ratkaisujen vaikutusten seurantaan.⁶ Kuitenkin vasta em. laatuvalankumous on dramaattisella tavalla luonut arviointitutkimukselle ja –tutkijoille sosiaalisen tilauksen, joka on tehnyt arvioinnista itse-

näisyyteen kurkottavan tieteenalan ja arviointisijoista asemansa vakiinnuttamiseen pyrkivän profession harjoittajia. Suomeenkin on pystytetty kymmeniä arviointineuvostojä, -yksiköitä sekä -hallinto ja –politiikkaelimiä ja näitä seuraten luvuton määrä arviointi- ja konsulttiyrityksiä, joiden yhteisessä intressissä on ”arvioiden yhteiskunnan”⁷ rakentaminen.

Arviointitiedon tuotannon kenttää jakaa ainakin kaksi tendenssiä; arviointiteollinen ja arviointitutkimuksellinen tendenssi, joiden välillä on ristivetoa. Arviointiteollinen suuntaus⁸ pitää laatu- ja arviointiajattelua kyseenalaistamattomana itsestäänselvyyttenä, silkkana väistämättömyytenä ja kaiken edistyksen ehtona. Arvioinnin ja kehittämisen ongelmat ovat arviointiteollisessa katsannossa luonteeltaan teknisiä ja voitettavissa laatuammattilaisten tarjoamiin palveluihin nojautumalla. Laatu ja arviointi ovat kauppatavaroita ja niiden punnitsijat pitää kilpailuttaa. Meneillään olevassa suhdanteessa kuumimmat laadun ja arvioinnin markkinat liittyvät akkreditointiin ja sertifiointiin.

Arviointitutkimuksellinen suuntaus⁹ nojaa puolestaan enemmän perinteiseen akateemiseen tutkimukseen. Se on kriittisempää ja korostaa arvioinnin avainkäsitteiden monitulkintaisuutta, sopimuksenvarai-

⁵ WTO:n palvelukaupan sopimus (*GATS-General Agreement on Trade and Services*), jonka sovellutusalaista julkisiin palveluihin nyt kiivaasti väännetään kättä, tuli voimaan vuonna 1995.

⁶ Laadunvarmennuksen historiallinen katsaus kasvatustieteen esim. Madaus & Stufflebeam 1984; korkeakoulupolitiikan esim. Neave 1994 ja sosiologian näkökulmasta esim. Sulkunen 2003 ja Eräsaari ym. 1999; ks. myös Callahan 1963; Slaughter & Leslie 1997; Husén 1999; Teddlie & Reynolds 2000; Neave 2001, 2000, 1990, 1988, 1985; Hakala ym. 2003.

⁷ ”Audit Society”; ks. Power 1999; ”Evaluative State”; ks. Neave 1990.

⁸ Kriittisiä puheenvuoroja esim. Leeuw 2002; Stenvall 2003.

⁹ Tilivelvollisuuden problematisoinnista esim. Vidovich 2001; Allan 2003; Ranson 2003.

suutta ja kontekstisidonnaisuutta. Se kyseenalaistaa liike-elämälähtöisten ajattelumallien soveltuvuuden korkeakoulutuksen ja -tutkimuksen kentälle.

Näitä suuntauksia näyttää kuitenkin yhdistävän yhteinen ”ammatillinen” intressi. Ero on lähinnä koulutuksen (kvasi) markkinoiden ja akateemisen kentän merkityksen painottamisessa. Viimekädessä lähes kaikkia evaluaattoreita kiinnostaa arviointi pikemminkin kuin ”arvioinnin arviointi” tai ”metaevaluaatio” – puhumattaakaan sellaisesta vakavasta pitkäjänteisemmästä tutkimuksesta, jossa tutkittaisiin esimerkiksi korkeakoulujen arvioinnin, laadun ja tilivelvollisuuden hallintatapojen vaikutuksia korkeakoulujen tutkimukseen ja opetukseen, tutkija-opettajien identiteettiin tai laitosten toimintakulttuuriin. Kaikkein harvinaisinta on analyttisesti pyrkiä kyseenalaistamaan sitä uutta hallinnan tapaa¹⁰ tai ”järjen järjestelmää”¹¹, joka rakentuu tulosten arvioinnin, todellisuuden markkinamuotoisuuden ja johtamisen managerialismin itsestään selvälle perustalle.

* * *

Korkeakoulutuksen laadunvarmistus –muistio olisi itsessään erinomaisen tärkeä tällaisen vakavan tutkimuksen kohde. Sen syntytokseissa yhtäällä ovat ylikansalliset paineet luoda korkeakouluista markkinatavaraa sekä parantaa globaalien tavaramarkkinoiden toimivuutta ja rakentaa yhteistä ”eurooppalaista korkeakouluavaruutta”. Toisaalla ovat esillä nousevan arviointipro-

fession pyrkimykset saavuttaa osaamiselleen mahdollisimman arvovaltainen ja tuottava asema.

Paine korkeakoulujen ”laadunvarmistukseen” on luonteeltaan ulkopuolista: poliittista ja ylikansallista. Syyt, jotka puoltavat ”laadunvarmistuksen” tehostamista liittyvät muistionkin mielestä poikkeuksetta visioon eurooppalaisista korkeakoulumarkkinoista (s. 29):

- ”laadunvarmistusjärjestelmämme” tulisi olla *”kansainvälisesti luottamusta herättävä ja suomalaisen korkeakoulutuksen veto-voimaisuutta lisäävä”*;
- korkeakoulujemme kansainvälistymisen keskeisiä keinoja on *”[t]odennettavissa oleva koulutuksen ja tutkintojen korkea laatu”*;
- *”kansainväliset trendit edellyttävät erityisen huomion kiinnittämistä laadunvarmistukseen”*;
- *”[u]udet ratkaisut ovat välttämättömiä, koska Euroopan ulkopuolella suomalaisia järjestelmää verrataan laatua ja sen todentamista painottaviin ja sen läpinäkyviksi tekeviin maihin”*.

Bolognan prosessin viimeisimpään dokumenttiin, Berliinin kommunikkaan viitaten saattaa laadunvarmistustyöryhmä yleensä todeta, että pääosin kansallinen laadunvarmistusjärjestelmämme ”on kunnossa ja korkeakoulujen laatutaso moneen muuhun Euroopan maahan nähden homogeeninen ja luotettava” (s. 29) ja että ”nykyinen järjestelmämme täyttää eräin tarkennuksin vastuunjakoa, koulutusohjelmien tai korkeakoulujen arviointia ja kansainväliseen toimintaan osallistumista koskevat vaatimukset.” (s. 34) Tämä ei kuitenkaan riitä, vaan uusia rakenteellisia toimenpiteitä työryhmä katsoo tarvittavan Berliinin kommunikkeen suosituksen yhden kohdan suhteen: *”national quality assurance systems should include (...) [a] system of accreditation, certification or com-*

¹⁰ Koulutuksen uudesta hallinnan tavasta esim. Ball 2003, 2004; korkeakoulutuksen uudesta hallinnasta esim. Enders 2002; Furedi 2002; Neave 2001; Lyall 2001; Hirsch & Weber 2001; Amaral ym. 2002; Ritzer 2002; Trow 1974, 1998.

¹¹ ”Systems of reason”, ks. esim. Popkewitz 2000; Rose 1999.

parable procedures.” Työryhmä toteaa (s. 34), ettei meillä ole ”akkreditointia, sertifiointia eikä selvästi osoitettavissa olevaa muuta vastaavaa järjestelmää”. Korkeakoulujen mielipiteeseen viitaten ja omaakin kantansa perustellen työryhmä katsoo, että akkreditoinnin tai sertifiointin ei katsota soveltuvan meille. Johtopäätös on, että niiden sijasta tarvitaan ”muu vastaava järjestelmä”.

Mikä tällainen korjaava laaduntodennusjärjestelmä sitten olisi? Se olisi muistion mielestä ”laadunvarmistusjärjestelmien auditointi”. Vuodesta 2005 alkavaksi ja 5-6 vuoden välein toimeenpantavaksi suunniteltu auditointi edellyttää joka ikisen suomalaisen korkeakoulun rakentamaan ikimman laadunvarmistusjärjestelmänsä, joka

- kattaa korkeakoulujen kaiken toiminnan johtamista, jatkokoulutusta ja tutkimusta myöten;
- on osa korkeakoulujen normaalia, jatkuvaa ja dokumentoitua toimintaa, joka raportoidaan ministeriölle keskeisenä osana tavoite- ja tulosohjausprosessia;
- korostaa ”laatutyötä”, ”laatukulttuuria” ja mikä ehkä tärkeintä - ”yksilöllistä ja kollektiivista sitoutumista laadun ylläpitämiseen ja kehittämiseen”;
- täyttää Euroopan korkeakoulutusalueen kehityksessä olevat ”yleiset laadunvarmistuksen toimintaohjeet standardit ja kriteerit” ja edellyttää suoraa osallistumista ”kansainväliseen laatu-yhteistyöhön”.

Siis lopputulemana: pelkästään visionääristen, ainoastaan markkinaperusteisten ja pääasiassa Suomen ulkopuolelta tulevien koulutuspoliittisten paineiden takia työryhmä esittää luotavaksi raskasta ja kallista laatu-ideologisesti motivoitua järjestelmää läpäisevästi valvomaan, tarkkailemaan, arvioimaan ja sanktioimaan maan kaikkia korkeakouluja niiden kaikissa toimissa. On vaikea ymmärtää, mitä kansallisia syitä tähän kaikkeen on ja miksi työryhmä on valmis

vaarantamaan maamme korkeakoulujen kohtuullisen hyvänä pidetyn toimintatason luomalla kontrolli- ja valtarakenteita, joiden vaikutuksista korkeakoulujen opetukseen ja tutkimukseen lähinnä vain kielteisiä tai risiiritäisiä tutkimustuloksia.

* * *

Syyt tähän ratkaisuun on löydettävissä kahdelta. Ensinnäkin työryhmä näyttää omakseen lähes kritiikittä markkinaliberalistisen ajatuksen korkeakoulutuksen tavara-luonteesta ja yliopistoista yhdenlaisina palvelu-, yritys-, McDonalds- tai ”Cheshiren kissojen” korkeakouluina.¹² Toiseksi työryhmä on kenties vieläkin kritiikittömämmin ottanut lähtökohdakseen arviointiteollisen ideologian.

Työryhmän korkeakoulupoliittinen markkinaliberalismi herättää kysymyksiä. Opetusministeriön virkamiesten ja opetusministeriön rahoittaman Korkeakoulujen arviointineuvoston edustajienkin luulisi olevan lojaaleja Suomen hallituksen ja eduskunnan korkeakoulupoliittisille linjauksille. Työryhmä suhtautuu kuitenkin hiukan vähätellen Suomen ja Ruotsin linjauksiin olla takaamatta ylikansallisille ja ulkomaisille koulutuspalvelujen tuottajille markkinoillepääsyä ja kansallista kohtelua. Lienee Suomen koulutuspolitiikan tämän hetken tärkein asia, jätetäänkö suomalainen korkeakoulutus julkiseksi palveluksi ja näin vapaiden GATS-kauppa-markkinoiden ulkopuolelle. Onkohan työryhmän korkeakouluja edustavilla rehtoreillakaan työyhteisöjensä valtuuksia esittää luotavaksi uusi massiivinen ”laadunvarmistusjärjestelmän auditointi”, kun suomalaisten korkeakoulu-

¹² Korkeakoulutuksen ja markkinaliberalismin suhteista esim. Readings 1996; Ritzer 1999; Hayes & Wynyard 2002; Neave 2002; Rinne 2002, 2004; Rinne ym. 2004.

jen kokemukset nykyisistäkin arviointikäytännöistä ovat usein kyynisiä ja kriittisiä. On myös varsin omalaatuista, että opiskelijaedustajat ovat näin voimakkaasti alistamassa suomalaista korkeakoulutusta kansainvälisten korkeakoulumarkkinoiden kuvitteellisille vaatimuksille¹³.

Toinen selitys, arviointiteollisen ideologian kritiikitön omaksuminen, on ehkä edellistäkin mielenkiintoisempi. On vaikea uskoa, että korkeakoulutuksen laatuvalankumoukseen ja arviointiteollisuuden kohdistunut vakava tutkimus ja se tulokset olisivat täysin vieraita työryhmälle. Voivatko työryhmän jäsenet olla tietämättömiä siitä,

- että liikemaailmassa tai tavaratuotannossa, josta ajatukset ovat peräisin, "laatujohtaminen" tai "laadunvarmistus" ovat vain yksi markkinoilla kilpailevista koulu-kunnista tai "tuotepuheesta"¹⁴;

- ettei sen paremmin "laadun" kuin "tilivelvollisuuden" saati sitten "laadunvarmennuksen" peruskäsitteistä vallitse min-käänlaista konsensusta arviointitutkimuk-sen piirissä¹⁵;

- että empiiriset tutkimustulokset ei-vät vahvista sitä, että laatu- tai arviointioh-jelmat olisivat johtaneet korkeakouluope-tuksen tai -tutkimuksen tason merkittävään ja todelliseen nousuun¹⁶;

- että opiskelijat, liike-elämä tai edes korkeakoulutuksen kvasi-markkinat eivät

tosiasiassa "noteeraa" korkeakouluja tai niit-ten ohjelmia näiden saamien virallisten rankkausten tai arviointien perusteella¹⁷.

Sen sijaan on runsain mitoin tutkimus-näyttöä siitä, miten laitudiskurssista tulee tutkimuksen ja opetuksen kehityksen suo-ranainen este¹⁸, miten arviointi kuormittaa työmäärällään yliopistojen tutkimus- ja opetushenkilökuntaa toisarvoiseen puuhas-teluun¹⁹, miten mahdolliset myönteiset vai-kutukset häviävät hetkessä mutta kielteiset kestävät²⁰ tai miten kielteinen kokemus eri-tyisesti eturivin tutkijoilla ja opettajilla ar-viointiteollisuuden vaikutuksista korkea-koulujen toimintakulttuuriin on²¹. Onko mahdollista, että opiskelijatkaan eivät tun-ne tutkimustuloksia, joiden mukaan opis-kelijoiden osa laadunparantamisohjelmissa on usein ollut toimia lähinnä statistena, legitimaattoreina ja koekaniineina ilman varsinaista sanansijaa tai iloa parantuneesta opetuksesta²²?

Yksi viime aikojen hätkähdyttävim-mistä puheenvuoroista tulee suoraan arvio-intiteollisuuden ytimeistä. European Eval-uation Society'n presidentti Frans L. Leeuw (2002) varoitti jäähyväispuheessaan *Chal-*

¹³ Euroopalaisia opiskelijajärjestöjä on sitoutettu alusta asti varsinaisena aloitteen tekijänä olleen Euroopan yli-opistojen liiton EAU:n (rehtorien liiton) rinnalle Bolognan prosessin täydelliseen läpivientiin.

¹⁴ Johtamisoppien markkinoista, joilla "tietojohtaminen" on nyt muodissa ks. esim. Nonaka & Takeuchi 1995; Halal 1996; Juuti 2001.

¹⁵ Laatupuheen epätarkkuuksista ja laatukäsitteen epä-selvyydestä esim. Vidovich 2001; Vidovitch & Slee 2001; Knubb-Manninen ym. 2003; demokraattisesta tilivelvolli-suudesta esim. Ranson 2003.

¹⁶ Laatu politiikan kyseenalaisista ja epävarmoista vaiku-tuksista esim. Frederiks & Westerheijden 1994; Smith 1995; Newton 2000, 2002; Salter & Tapper 2000; Hendry & Dean 2002; Lemaitre 2002; Zwetsloot & Bruijns 2002; Karls-son 2003; Ranson 2003; Billig 2004;

¹⁷ "Korkeakoulumarkkinoiden" kyseenalaisuudesta ja nä-ennäisyydestä esim. Cutler & Waine 1997; Watson 2002.

¹⁸ Arviointijärjestelmän vaikutuksista opetukseen esim. Aper 2002; Nyttell 2003; Broadfoot 1998; Parker 2003.

¹⁹ Korkeakouluhenkilökunnan stressistä esim. Kinman & Jones, 2003; Newton, 2002; 2000.

²⁰ Laatuvalankumouksen pitkäaikaisista vaikutuksista esim. Luke 1997; Giroux 2002; Ball 2003; Segerholm 2003.

²¹ Tutkija-opettajien kielteisistä kokemuksista esim. New-ton 2002; 2000; Henkel 2000; Segerholm & Åström 2003.

²² Opiskelijoiden osuudesta arviointiprosesseissa esim. Knight 2002; Harvey 2003, 2002.

lenges to a Growth Industry kollegojaan sitä, että arvioinnista saattaa luottamukseen perustuvissa verkostoyhteiskunnissa tulla luottamuksen tuhoaja (*trust-killer*), että ”arvioivan yhteiskunnan” laadunvalvontaan käyttämät valtavat voimavarat tuottavat usein vain lisääntyvää byrokratiaa, ja että hyvääkin tarkoittavat arvoinnit johtavat aina myös ”järjettömiin vaikutuksiin” (*perverse effects*). Korkeakouluissa tällaisina ”siviiliuhreja” (*collateral damage*) ovat useimmiten juuri tutkijat ja opettajat, joiden kielteisistä kokemuksista on kosolti tutkimusnäyttöä²³. Toista kymmentä vuotta laatuvalvankumouksen vaikutuksia brittikorkeakouluissa tutkinut Jethro Newton (2002, 46) listaa sitä, mitä ”laatu” on merkinnyt korkeakoulujen opettajille ja tutkijoille: *quality as 'ritualism' and 'tokenism'; quality as 'impression management'; quality as 'burden'; quality as 'failure to close the loop'; quality as 'suspicion of management motives'; quality as 'discipline' and 'technology'; quality as 'front-line staff resistance'; quality as 'lack of mutual trust'; quality as a culture of 'getting by'; quality as 'constraints on teamwork'*.

* * *

Yksi selkeä ja usein esitetty tutkimustulos lienee laadunvarmistusmuistion kirjoittajil-

le kuitenkin tuttu: erilaiset arviointi- ja laatuohjelmat siirtävät valtaa yhtäältä yliopiston sisällä laitoksilta keskushallinnolle ja rehtorinvirastolle ja toisaalta korkeakoulujen ulkopuolelle ministeriöön ja talouselämälle²⁴. Kansainvälinen trendi on, että korkeakoulujen työn varsinaisten tekijöiden määrä pysyy samana tai laskee, mutta monenkarvaisten, yleensä paremmin palkattujen hallintohenkilöstöjen, suunnittelijoiden, ”laatujohtajien”, ”arviointitoimistojen”, ”laatukoordinaattoreiden”, ”laatuosastojen”, konsulttitoimistojen jne. määrä lisääntyy. Laatuvalvankumouksessa pidemmälle ehtineissä maissa yliopistojen henkilökunnasta enää alle puolet tekee tutkimusta/tai opetustyötä. Yliopistoyhteisön ydin, tutkija-opettajien joukko on muuttumassa nopeasti vaihtuvaksi, määrä- ja osa-aikaisen pätkätyöläisten epämääräiseksi ryhmäksi.²⁵

Laadunvarmistusmuistion kirjoittajien taustat selittävätkin paljon: opetusministeriön ja arviointineuvoston edustajat muodostivat selvän enemmistön. Opiskelijoiden (joista toinen tosin on KKA:n jäsen) lisäksi vain korkeakoulujen keskusjohto on edustettuna. He puhuvat omassa asiassaan, sillä työryhmän esitysten toteutuminen vahvistaisi ministeriön, korkeakoulujen keskusjohtoon ja arviointiteollisuuden asemaa. Yhtenä ehdotuksena onkin korkeakoulujen arviointineuvoston resurssien kasvattaminen samaan aikaan, kun suuri osa ”laadunvarmistustyöstä” siirtyisi korkeakouluille.

²³ Mikäli ”laadunvarmennuksen auditointi” toteutetaan, välttämättömän ”laatu kielen” rakentaminen kannattaisikin ehkä aloittaa anglosaksisten kollegoittemme tuottamien laatuvalvankumousta kuvaavien ilmaisujen kääntämisellä: *paranoia shift, game playing, dual self-evaluation, questionnaire fatigue, hijacked feedback, cherry-picking, tunnel vision, suboptimization, myopia, measure fixation, ossification, grotesque turbulence, quality burden, intrusion, dramaturgical performance, conformist behaviour, feeding the beast, intransigent, colonised, rational adapter, pragmatic sceptic, sinking, coping*. Ks. Smith 1995; Harvey 2002; Newton 2002, 2000.

²⁴ Vallan siirtymisestä laatu politiikan seurauksena esim. Barnett 1994; Stronach & Morris 1994; Smith 1995; Marginson 1997; Vidovich & Porter 1997, 1999; Brennan & Shah 2000; Salter & Tapper 2000; Amaral & Magalhães 2001; Segerholm 2001.

²⁵ Yliopistojen henkilökunnan rakennemuutoksista esim. Cummings 1999; Farnham 1999.

Korkeakoulujen varsinaisen päätyön tekijöiden, so. laitostason, tutkijoiden ja opettajien ääni ei työryhmän esityksessä kuulu.

Laadunvarmistusmuistion laatinut työryhmä on siis selvinnyt korkeakoulutus- ja tiedepoliittisesti vaikeasta tehtävästään kyseenalaisin keinoin: olemalla vaihtoehtoista tietämätön ja esittämällä hallitsevan suuntauksen ainoana mahdollisuutena, itsestäänselvyytensä. Näkökulma on lähes tyystin markkinavetoisen korkeakoulutuspolitiikan, hallinnollisen kontrollin ja arviointipalvelujen tarjoajien näkökulma. Yhtä kyseenalaista on, että työryhmä esityksillään edistää edustamiensa tahojen valtapyyteitä. Työryhmän keskeisin ehdotus, "laadunvarmistuksen auditointi", saattaa toteutuessaan merkitä suomalaisten korkeakoulujen tietellisen tutkimuksen, siihen perustuvan opetuksen ja koko toimintakulttuurin tason vaarantamista pelkästään visionääristen, ainoastaan markkinaperusteisten ja pääasiasa Suomen ulkopuolelta tulevien koulutuspoliittisten paineiden takia.

Markkinaliberalistinen visio ei tietenkään nouse tyhjästä. Tunnetun eurooppalaisen korkeakoulutukijan Guy Neaven (1990) mukaan valtion ja korkeakoulujen muuttunut suhde kytkeytyy kokonaisen "arvioivan valtion" nousuun sekä pyrkimykseen tuoda korkeakoulumekanismien ensisijaiseksi käyttövoimaksi ulkoa määräytynyt "kilpailun etiikka". Yhdysvaltalaisen korkeakoulutuksen tutkijan Martin Trow'n (1998) mielestä yhä läpäisevämpää tulosvastuuta ja jatkuvaa arviointia vaaditaan silloin, kun korkeakoulutuksen katsotaan menettäneen yhteiskunnan luottamuksen. Neave onkin nimennyt Länsi-Euroopan korkeakoulupyrrinnöt osuvasti hallitusten "uudeksi teologiaksi", jossa kaikkien korkeakoulujen kaikkien laitosten sanomaksi tulee yksituumaisesti "laadun, tehokkuuden ja yritteliäisyyden viljely".

Vaikka laatuvalankumous ei kansainvälisten kokemusten perusteella nostakaan laatua, sillä on kyllä vaikutuksensa. Se tulee lisäämään valvontaa ja murtamaan luottamusta, kilpailuttamaan ja stressaamaan. Se tulee siirtämään valtaa ja resursseja yhä paisuvalle byrokratialle korkeakoulujen sisällä ja niiden ulkopuolella. Mutta ennen kaikkea se tulee luomaan (ja on jo luonut) meilekin korkeakouluihmisten joukon, joiden mielestä korkeakoulujen tulevaisuus on markkinoistamisessa, liike-elämän kaltaisuudessa ja tavaratuotannon imitoinnissa. Yliopistoakin varsinaisesti konstituoivaksi praksikseksi on muodostumassa managerialistinen hallinto. Yliopisto nähdään yrityksenä, jonka tuotteista, niiden markkinoinnista ja samalla koko instituution kannattavuudesta on vastuussa toimitusjohtaja-rehtori. Sen avaintoimija on suunnittelija, joka suunnittelee tutkimus- ja opetusohjelmia, joita toteuttamaan tutkijoita ja opettajia siten osa- ja määräaikaaisesti palkataan toteuttamaan. Tiedosta tulee administratiivisen praksiksen objekti ja se muuttuu kyseenalaistamisen ja ajattelun sijaan jaettavaksi informaatioiksi.²⁶

* * *

Keskusteluun olisi nostettava ainakin seuraavat kolme teemaa:

(1) *Mikä on maan korkeakoulupoliittinen linja ja missä se määritellään:* eduskunnassa ja hallituksessa vai ylikansallisen koulutuspoliittisen eliitin ja suomalaisten virkamiesten seminaarihuoneissa? Pysyykö suomalainen korkeakoulutus GATS-sopimuksen ulkopuolella? On pahaenteistä, että Suomi ei yhtynyt Berliinissä erityisesti Ranskan esittämään kritiikkiin siitä, että koko akatee-

²⁶ Anon. 2002, 364.

minen kansainvälinen yhteistyö ollaan liian tiukasti sitomassa kaupallisiin periaatteisiin. Saa sellaisen vaikutelman, että laadunvarmistus on Suomen korkeakoulupolitiikalle paljon tärkeämpää kuin vaikkapa pyrkimykset julkisten ja yksityisten koulutusinvestointien kasvattamiseen, opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen kattavaan järjestämiseen ja heikommassa asemassa olevien koulutusmahdollisuuksien parantamiseen myös korkeakoulutasolla, joita kansainvälisissä yhteyksissä on myös painotettu²⁷. EU:ssa samoin kuin muissa ylikansallisissa organisaatioissa on käynnissä myös sellaisia sosiaaliseen koheesioon liittyviä laajoja keskusteluja, jotka eivät kytkeydy ainoastaan korkeakoulujen toiminnan tehostamiseen ja kaupallistamiseen.²⁸

(2) *Miksi yliopistot ovat niin helposti lupomassa autonomiastaan ja integriteetistään?* Miksi olemme ottamassa todesta, kritiikittä ja annettuna poliitikkojen suositukset, jollainen Berliinin kommuniqueakin on? Vaikka siinä arviointiteollisuuden ulkopuoliselle toimintapolitiikalle jätetään suhteellisen pieni tila²⁹, ei ainakaan yliopistoväellä ole mitään syytä olla täysimääräisesti käyttämättä tuota tilaa. On esimerkiksi aivan mahdollista tulkita nykyisten suomalaisten korkeakoulujen arviointijärjestelmien toimivan akkreditoinnin korvaavana ”muuna vastaavana järjestelmänä”. Onko syntymässä ”arviointiteollinen kompleksi”³⁰, jonka markkinaliberalistisessa toimintapolitiikassa yhdistyvät ministeriön ja korkeakoulujen keskushallinnon sekä arviointiteollisuuden intressit? Kuka käyttää korkeakoulujen ääntä korkeakoulupolitiikassa? Yliopistojen yksimielinen kanta rehtorien laajapohjaisesta valintamenettelystä näyttää äärimmäisen tärkeältä tässäkin valossa.

(3) *Millaista ”arviointia” ja ”laatua” yliopistojen olisi syytä edistää?* Eikö olisi kehitettävä yliopistojen omaan perinteeseen liit-

tyvää huolehtimista laadusta ja arvioinnista? Hegemoniseen laatudiskurssiin kiinnittyminen on sitoutumista globalistisen, managerialistisen ja markkinavetoisen palvelutavaratuotannon logiikkaan, sen arvoihin ja tekniikkoihin. ”Laatupuhe” avaa tien korkeakouluihin arviointiteollisuudelle, jonka ”hypettäjien”³¹ myyntiartikkelina on lupaus todellisuuden neutraalista, epäpoliittisesta ja ideologiattomasta hallinnasta. Olemmeko jo siirtymässä tähänastisesta ”kehittävästä arvioinnista” luokittelevaan *naming and shaming*-arviointiin, jossa arviointien perusteella paitsi palkitaan myös rangaistetaan, so. lakkautetaan laitoksia ja koulutusohjelmia? Ollaanko korkeakouluihin ”itsearvioinnin” nimissä uittamassa tarkkailun ja rankaisemisen järjestelmiä, joka tekee meistä toistemme ja itsemme vartijoita? Esitetty jatkuvan auditoinnin läpiluotaava järjestelmä on yliopistojen perinteistä autonomiaa leikkaava toimintamalli, joka saattaa helposti kesyttää koko ”yliopistollisen järjen” ja pitkäjänteisen tutkimustyön byrokratisoituneiden rehtorinvirastojen, opetusministeriön ja ulkopuolelta tulevien liike-elämän tahojen temmellyskentäksi.

On ehkä syytä ottaa vakavasti erään kollegan toimintasuositus: ”Kun kuulen sanan arviointi, poistan (laadun)varmistimen”.

²⁷ EU 11.1.2003; EU 3.3.2004.

²⁸ Ks. esim. Ibanez-Martin & Jover 2002; Lawn & Lingaard 2002; Nóvoa & Lawn 2002.

²⁹ Esim. Berliinin kommuniquean muotoilu ”akkreditointi, sertifiointi tai muu vastaava järjestelmä”.

³⁰ ”Sotateolliseksi kompleksiksi” luonnehdittiin 1970- ja 80-luvuilla USA:n poliittisten ”haukkojen” ja aseteollisuuden toimintayhteyttä (ks. esim. Arnkil 1984).

³¹ ”Hypettäjän tie on tuskainen, käy harhaan.” Käsité (*hype*=tehostettu, julkinen, yliampuva mainonta) esiintyi julkisuudessa ensi kerran Sonera-sotkujen yhteydessä.

Kirjallisuusviitteet

- Allan, J. 2003. Daring to think otherwise? Educational policymaking in the Scottish Parliament. *Journal of Education Policy* 18 (3), 289.
- Amaral, A., Jones, G. & Karset, B. 2002. Governing higher education: Comparing National Perspectives. Teoksessa A. Amaral, G. Jones & B. Karseth (toim.) *Governing higher education: National perspectives on institutional governance*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 279–298.
- Amaral, A., & Magalhães, A. 2001. On markets, autonomy and regulation: The Janus Head revisited. *Higher Education Policy* 14, 7–20.
- Anon. 2002. Tieteellinen elämä. *Tiede & Edistys* 27 (4), 364–366.
- Aper, J. P. 2002. Steerage from a distance: Can mandated accountability systems really improve schools? *Journal of Educational Thought/Revue de la Pensee Educative* 36 (1), 7–26.
- Arnkil, E. 1984. Varustelun ja ajattelun ristiriidat. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Ball, S. J. 2003. The teacher's soul and the terrors of performativity. *Journal of Education Policy* 18 (2), 215–228.
- Ball, S. J. 2004. Suorituskeskeisyys ja yksityistämisen jälkihyvinvointivaltion koulutuspolitiikassa. *Kasvatus* 35(1), 6–20.
- Barnett, R. 1994. Power, Enlightenment and quality Evaluation. *European Journal of Education* 29 (2), 165–179.
- Berliinin kommuniquee. 2003 "Realising the European higher education area". Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003.
- Billig, D. 2004. International comparisons and trends in external quality assurance of higher education: Commonality or diversity. *Higher Education* 47 (1), 113–137.
- Brennan, J., & Shah, T. 2000. Quality assessment and institutional change: Experiences from 14 countries. *Higher Education* 40 (3), 331–349.
- Broadfoot, P. 1998. Quality standards and control in higher education: What price life-long learning? *International Studies in Sociology of Education* 8 (2), 155–179.
- Callahan, R. E. 1963. Education and the cult of efficiency. A study of the social forces that have shaped the Administrator of the public schools. Chicago: University of Chicago Press.
- Cummings, W. K. 1999. The service orientation in academia, or who serves in comparative perspective? Teoksessa I. Fägerlind, I. Holmesland & G. Strömqvist (toim.) *Higher education at the crossroads. Tradition or transformation? Studies in Comparative and International Education*, (48). Stockholm University: Institute of International Education, 223–232.
- Cutler, T., & Waine, B. 1997. The politics of quasi-markets: How quasi-markets have been analysed and how they might be analysed. *Critical Social Policy* 17 (2), 3–26.
- Eräsaari, R., Lindqvist, T., Mäntysari, M., & Rajavaara, M. (toim.). 1999. Arviointi ja asiantuntijuus. Helsinki: Gaudeamus.
- EU. 2002. Euroopan koulutusjärjestelmien tavoitteiden yksityiskohtainen seurantaohjelma, <http://register.consilium.eu.int/pdf/fi/01/st06/06365fi2.pdf>
- EU. 2003. Koulutus 2010 - Lissabonin strategian toteuttamisen edellyttämät kiireelliset uudistukset. Komission tiedonanto (luonnos: yhteinen väliraportti Euroopan koulutusjärjestelmien tavoitteiden yksityiskohtaisen seurantaohjelman täytäntöönpanosta). Euroopan yhteisöjen komissio 11.11.2003.
- EU. 2004. Koulutus 2010 - Lissabonin strategian toteuttamisen edellyttämät kiireelliset uudistukset. Neuvoston ja komission yhteinen väliraportti Euroopan koulutusjärjestelmien tavoitteiden ja yksityiskohtaisen seurantaohjelman täytäntöönpanosta. Selvitys asian käsittelystä. Euroopan unionin neuvosto 3.3.2004.
- Enders, J. 2002. Governing the academic commons: About blurring boundaries, blistering organisations, and growing demands. Teoksessa *The cheps inaugurals*. Universiteit Twente: Center for Higher Education Policy Studies, 69–105.
- Farnham, D. (toim.). 1999. Managing academic staff in changing university systems: international trends and comparisons. Buckingham: Open University Press.
- Furedi, F. 2002. The bureaucratization of the British university. Teoksessa D. Hayes & R. Wynyard (toim.) *The McDonaldization of Higher Education*. London: Sage Publications, 33–42.
- Frederiks, M. M. H. & Westerheijden, D. F. 1994. Effects of quality assessment in Dutch higher education. *European Journal of Education* 29 (2), 181.
- Giroux, H. A. 2002. Neoliberalism, corporate culture, and the promise of higher education: The University as a Democratic Public Sphere. *Harvard Educational Review* 72 (4), 425–464.
- Hakala, J., Kaukonen, E., Nieminen, M. & Ylijoki, O.-H.

2003. Yliopisto – tieteen kehdestä projektimyllyksi? Helsinki: Gaudeamus.
- Halal W. E. 1996. The new management. Democracy and enterprise are transforming organizations. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Harvey, L. 2002. Evaluation for what? Teaching in Higher Education 7 (3), 245.
- Harvey, L. 2002. The end of quality. Quality in Higher Education 8(1), 5–18.
- Harvey, L. 2003. Student feedback. Quality in Higher Education 9 (1), 3.
- Hayes, D. & Wynyard, R. 2002. Introduction. Teoksessa D. Hayes & R. Wynyard (toim.) The McDonaldization of Higher Education. London: Sage, 1–18.
- Hendry, G. D. & Dean, S. J. 2002. Accountability, evaluation of teaching and expertise in higher education. International Journal for Academic Development 7(1), 75.
- Henkel, M. 2000. Academic identities and policy change in higher education. London: Jessica Kingsley.
- Hirsch, W. & Weber, L. (toim.). 2001. Governance in higher education. The University in a State of Flux. London: Economica.
- Husén, T. 1999. The quality dimension of higher education: A Swedish perspective. Teoksessa I. Fägerlind, I. Holmesland & G. Strömquist (toim.) Higher education at the crossroads. Tradition or transformation? Studies in Comparative and International Education, (48). Stockholm University: Institute of International Education, 1–13.
- Ibanez-Martin, J. & Jover, G. 2002. Education in Europe: Policies and politics. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Juuti P. 2001. Johtamispuhe. Aavaranta-sarja 48. Juva: WS Bookwell.
- Karlsson, O. 2003. Evaluation politics in Europe: Trends and tendencies. Studies in Educational Policy and Educational Philosophy. E-tidskrift 1, 1–11.
- Kinman, G., & Jones, F. 2003. "Running up the down escalator": stressors and strains in UK academics. Quality in Higher Education 9 (1), 21–18.
- Knight, P. T. 2002. The achilles' Heel of quality: the assessment of student learning. Quality in Higher Education 8 (1), 107.
- Knubb-Manninen, G., ym. (toim.). 2003. Laadun tekijät: havaintoja yliopisto-opetuksesta. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Lawn, M. & Lingard, B. 2002. Constructing a European policy space in educational governance: the role of transnational policy actors. European Educational Research Journal 1 (2), 290–307.
- Leeuw, F. L. 2002. Evaluation in Europe 2000: Challenges to a Growth Industry. Evaluation 8 (1), 5–12.
- Lemaitre, M. J. 2002. Quality as politics. Quality in Higher Education 8 (1), 29–9.
- Lyall, K. 2001. Recent changes in the structure and governance of American research universities. Teoksessa Z. Hirsch & L. Weber (toim.) Governance in higher education. The University in a State of Flux, 17–25.
- Luke, C. 1997. Quality assurance and women in higher education. Higher Education 33 (4), 433.
- Madaus, G. F. & Stufflebeam, D. L. 1984. Educational evaluation and accountability: A review of quality assurance efforts. American Behavioral Scientist 27(5), 649–672.
- Marginson, S. 1. 1997. Steering from a distance: Power relations in Australian higher education. Higher Education 34 (1), 63.
- Neave, G. 2002. On stakeholders, cheshire cats and seers: Changing visions of the University. In The Cheps Inaugurals. Universiteit Twente: Center for Higher Education Policy Studies, 7–27.
- Neave, G. 2001. The European dimension in higher education: An excursion into the modern use of historical analogues. Teoksessa J. Huisman, P. Maassen & G. Neave (toim.) Higher education and the nation state. The international dimension of higher education. Issues in Higher Education. International Association of Universities: Paris, 13–71.
- Neave, G. (toim.). 2000. The Universities' responsibilities to society. International perspectives. Issues in Higher Education. International Association of Universities: Paris.
- Neave, G. 1994. The politics of quality: Developments in higher education in Western Europe 1992–1994. European Journal of Education 29 (2), 115.
- Neave, G. 1990. On preparing for markets: Trends in higher education in Western Europe, 1988–1990. European Journal of Education 25(2), 105–122.
- Neave, G. 1988. On the cultivation of quality, efficiency and enterprise: an overview of recent trends in higher education in Western Europe, 1986–1988. European Journal of Education 23 (1/2), 7–22.
- Neave, G. 1985. The University and state in Western Europe. Teoksessa D. Jaques & J. Richardson (toim.) The future for higher education. Milton Keynes. Open University Press, 27–40.

- Newton, J. 2000. Feeding the beast or improving quality?: academics' perceptions of quality assurance and quality monitoring. *Quality in Higher Education* 6 (2), 153–11.
- Newton, J. 2002. Views from below: academics coping with quality. *Quality in Higher Education* 8 (1), 39–23.
- Nonaka, I. & Takeuchi, H. 1995. The knowledge-creating company. How Japanese companies create the dynamics of innovation. New York: Oxford University Press.
- Nóvoa, A. & Lawn, M. 2002. Introduction. Fabricating Europe: the formation of an education. Teoksessa A. Nóvoa & M. Lawn (toim.) *Fabricating Europe: the formation of an education*. Dordrecht/Boston/London: Kluwer Academic Publishers, 1–14.
- Nytell, H. 2003. The politics of evaluation – or evaluation as politics observations from the decade when equality in education became a quality. *Studies in Educational Policy and Educational Philosophy: E-tidskrift*, 3.
- OPM 2004. Korkeakoulutuksen laadunvarmennus. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 6.
- Parker, J. 2003. Reconceptualising the curriculum: from commodification to transformation. *Teaching in Higher Education* 8 (4), 529.
- Popkewitz, T. S. (toim.). 2000. Educational knowledge. Changing relationships between the state, civil society, and the educational community. Albany (N.Y.): State University of New York Press.
- Ranson, S. 2003. Public accountability in the age of neo-liberal governance. *Journal of Education Policy* 18 (5), 459–480.
- Readings, B. 1996. *The university in ruins*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Rinne, R. 2004. Searching for the rainbow. Changing the course of Finnish higher education under siege. Teoksessa I. Fägerlind (toim.) *Higher education in nordic countries*. University of Stockholm. Department of International Education. (in press)
- Rinne, R. 2002. Binaarimallista Bolognan tielle: Eriliset ammattikorkeakoulut tulevat ja menevät. Teoksessa J.-P. Liljander (toim.) *Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta*. Helsinki: Edita.
- Rinne, R., Kallio, J. & Hokka, S. 2004. Liian innokas mukautumaan? OECD:n koulutuspolitiikka ja Suomen vastauksia. *Kasvatus* 35 (1), 34–54.
- Ritzer, G. 2002. Enchanting McUniversity: Toward a spectacularly irrational university quotidian. Teoksessa D. Hayes & R. Wynyard (toim.) *The McDonaldization of Higher Education*. London: Sage, 19–32.
- Ritzer, G. 1999. *The McDonaldization Thesis*. London: Sage.
- Rose, N. 1999. *Powers of freedom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Salter, B. & Tapper, T. 2000. The politics of governance in higher education: The case of quality assurance. *Political Studies* 48 (1), 66–87.
- Segerholm, C. & Åström, E. 2003. Evaluation as seductive governance: examples from the Swedish higher education system. Paper presented at the AEA-conference in Reno 5–8 November 2003.
- Segerholm, C. 2001. National evaluations as governing instruments: How do they govern? *Evaluation* 7 (4), 427–438.
- Segerholm, C. 2003. Researching evaluation in national (state) politics and administration: A critical Approach. *American Journal of Evaluation* 24 (3), 353–20.
- Slaughter, S. & Lesley, L. L. 1997. *Academic capitalism: Politics, policies, and the entrepreneurial university*. Baltimore. The John Hopkins University Press.
- Smith, P. 1995. On the unintended consequences of publishing performance data in the public sector. *International Journal of Public Administration* 18, 277–310.
- Stenvall, J. 2003. Arvioinnin harhapolut – onko etiikka eksyksissä? *Hallinnon tutkimus* 22 (1), 1–3.
- Stronach, I. & Morris, B. 1994. Polemical notes on educational evaluation in the age of "policy hysteria. *Evaluation and Research in Education* 8, 5–20.
- Sulkunen, P. 2003. Onko arviointitutkimus asiantuntijavaltaa vai sen puutetta. *Sociologia* 40 (2), 115–121.
- Teddlie, C. & Reynolds, D. 2000. *The international handbook of school effectiveness research*. London & New York: Falmer.
- Trow, M. 1974. Problems in the transition from elite to mass higher education. Policies for higher education. Paris: OECD, 51–104.
- Trow, M. 1998. Governance in the University of California: the transformation of policies into administration. *Higher Education Policy* 11 (2–3), 201–216.
- Watson, D. 2002. Can we all do it all? Tensions in the mission and structure of UK higher education. *Higher Education Quarterly* 56 (2), 143–155.

- Van Vught, F. 1990. Recent development in higher education governance. Paper presented at the conference on Policy Change in Higher Education 4 June. University of Turku.
- Vidovich, L. 2001. That chameleon "quality": the multiple and contradictory discourses of "quality" policy in Australian higher education. *Discourse* 22 (2), 249–261.
- Vidovich, L. & Porter, P. 1997. The recontextualization of 'quality' in Australian higher education. *Journal of Education Policy* 12 (4), 233–252.
- Vidovich, L. & Porter, P. 1999. Quality policy in Australian higher education of the 1990s: university perspectives. *Journal of Education Policy* 14 (6), 567.
- Vidovitch, L. & Slee, R. 2001. Bringing universities to account? Exploring some global and local policy tensions. *Journal of Educational Policy* 16 (5), 431–453.
- Zwetsloot, R. & Bruijns, V. 2001. From quality control to quality assurance: how to change behaviour. Seminar paper. The Sixth QHE seminar "End of the Quality?" 25th–26th May 2001. Birmingham UK. <http://www.qualityresearchinternational.com/eoq/longpapers.htm>

"Ylikansalliset hallintajärjestelmät ja kansallinen koulutuspolitiikka" **Symposium Turun yliopistossa 1.–2.10.2004**

Hallitsevatko ylikansallisten järjestöjen ohjelmat koulujamme? Onko kansallisen koulutuspolitiikan tie kuljettu loppuun? Kuka määrittelee koulutuspolitiikan suunnat nyt ja tulevaisuudessa?

Vastaukseksi näihin ja muihin ajankohtaisiin kysymyksiin Elinikäisen oppimisen ja koulutuksen tutkimuskeskus (CELE) ja Kasvatustieteiden laitos Turun yliopistosta sekä kasvatusalan valtakunnallinen tutkijakoulu (KASVA) järjestävät symposiumin "Ylikansalliset hallintajärjestelmät ja kansallinen koulutuspolitiikka" (*Supranational Regimes and National Education Policies. Encountering Challenge*) 1.–2. lokakuuta 2004. Paikkana on Educarium (ls. EDU2) Assistentinkatu 5, Turun yliopisto.

Symposiumissa tarkastellaan erityisesti millaista koulutuspolitiikkaa OECD, Euroopan unioni ja Maailman kauppajärjestö ovat 2000-luvulla harjoittaneet ja miten nämä politiikat ovat vaikuttaneet yksittäisten kansallistietojen koulutuspolitiikkoihin. Symposium tuo yhteen alan johtavat kansainväliset ja kotimaiset tutkijat sekä koulutuspolitiikan korkeimman tason päätöksentekijät Kansainvälisinä luennoitsijoina ja panelisteina mm. George Papadopoulos, Jarl Bengtsson, Bob Lingard, Roger Dale ja Andy Green sekä kotimaisina mm. Christoffer Taxell, Heikki Patomäki, Markus Jäntti, Anita Lehtikainen ja Simo Juva.

Luennot ovat avoimia ja maksuttomia kaikille. Tervetulleita kuuntelemaan ja keskustelemaan ovat koulutuspolitiikan tekijät, tutkijat, opiskelijat, tiedottajat sekä muut asiasta kiinnostuneet. Symposiumin kieli on englanti.

Symposiumin ohjelma on nähtävissä kasvatustieteiden laitoksen kotisivuilla <http://www.edu.utu.fi/ktl/fi/konferenssit.htm>. Lisätiedot käytännön järjestelyistä tutkimusavustaja Kati Lahti (02-333 8817, kati.lahti@utu.fi). Kysymykset ohjelmasta tutkijat Johanna Kallo (040-527 9598, johanna.kallo@utu.fi) ja Sanna Hokka (02-333 8857, sanna.hokka@utu.fi) sekä professori Risto Rinne (rinne@utu.fi).